

**PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti celoštátnych osláv 80. výročia
vít'azstva nad fašizmom**

Piešťany, 8. 5. 2025

Vážený pán predseda NR SR,

vážený pán predseda vlády SR,

drahí priami účastníci bojov za našu slobodu,

členovia vlády, Národnej rady SR, vážení páni, dámy, ctení hostia,

pred 80-timi rokmi sa skončila najstrašnejšia vojna v dejinách ľudstva. Vyžiadala si viac ako 60 miliónov obetí a zanechala za sebou zničený a rozvrátený európsky kontinent. Dnes si v Paríži, v Londýne, v Prahe, vo Varšave a v iných mestách Európy spoločne pripomíname porážku fašizmu.

Som hrdý na to, že naša vlasť sa aj vďaka hrdinom Slovenského národného povstania, ktorí sú tu dnes medzi nami, zaradila medzi víťazné štáty druhej svetovej vojny a môžeme sa takto sebedovome pripojiť k týmto výnimočným oslavám.

Preto ďakujem všetkým, ktorí sa spojili a pričínili sa o porážku nacistov!

Ďakujem slovenským vojakom, partizánom, príslušníkom Prvého Česko-slovenského armádneho zboru v Sovietskom zväze, aj slovenským letcom vo Veľkej Británii i všetkým, ktorí sa so zbraňou v ruke postavili na odpor útlaku a neslobode! Ďakujem našim osloboditeľom – príslušníkom Červenej armády a Rumunskej armády za ich obrovské obete a preliatu krv na území Slovenska! Ďakujem všetkým štátom a národom, ktoré sa spojili v boji proti fašizmu a zvlášť tým, ktorých príslušníci bojovali aj na našom území v radoch partizánskych jednotiek! Ďakujem všetkým statočným občanom, ktorí hrdinsky pracovali v zázemí či v zahraničnej diplomacii, aby sa svet pod hákovým krížom nestal temným miestom na život! Ďakujem všetkým ženám i deťom, ktoré znášali vojnové utrpenie, pomáhali bojujúcim jednotkám a podstupovali obrovské riziko pri pomoci partizánom a našim vojakom! Ďakujem vám, statočným bojovníkom, ktorí ste tu prítomní, a ktorých si hlboko všetci ctíme a vážime! Ďakujeme vám!

Je našou povinnosťou niest' a rozvíjať váš odkaz hrdinskej statočnosti a obetavosti aj naďalej! Ste pre nás morálnym mementom, aby sa dejiny v ich zvrátenej podobe už nikdy nezopakovali!

Vážené dámy, vážení páni,

pri takýchto významných oslavách mám vždy na zreteli, aby aj najmladšie generácie porozumeli, o akú krutú a bezohľadnú vojnu vlastne išlo. Aby chápali, že dnes nám nejde len o nejaký formálny akt pripomenutia si historických udalostí, ktorý zhasne s večernými správami a život pokojne beží ďalej. Sme povinní každý jeden deň budovať našu historickú pamäť, aby sa fašistické zlo už nikdy nevrátilo. A aby si nenašlo ani nových kazateľov nenávisti v súčasnosti. Aby sa sociálne siete nezmenili na glorifikáciu zločincov, odsúdených norimberským tribunálom. A aby sme sa ani v dnešných časoch nezastával nikto stúpcov tejto ideológie a nedovolili im šíriť nenávisť a zlo!

Ako by nám mohol niekto veriť, že sa so skutočnou úctou klaniame hrobom padlých proti fašizmu - a na druhej strane chránime moderných stúpcov zla a nenávisti? Budme jednoznační, budme úprimní a hovorme o fašizme a o vojne historickú pravdu! Tak ako v minulosti, tak aj dnes! A to bez ohľadu na to, či stúpcov zla nosili v minulosti historickú uniformu, alebo dnes nosia značkový oblek. Pretože zlo zostane zlom v akejkoľvek podobe, včera aj dnes! Je našou morálnou povinnosťou hovoriť mladým generáciám, že druhá svetová vojna odhalila tie najtemnejšie zákutia ľudského zla. Bola bojom proti ideológii, postavenej na zvrátenom presvedčení, že jeden národ je nadradený nad ostatné a má právo im vládnuť.

V mene tohto presvedčenia neváhali jeho nositelia spáchať dovtedy nepredstaviteľné zločiny. Počas tejto vojny vznikali továrne na smrť, v ktorých sa priemyselne a systematicky likvidovali ľudia.

Len preto, lebo nemali ten správny pôvod, určený tvar hlavy alebo nosa, alebo ich rasa, viera či národnosť nezapadali do konceptu nového sveta pre vyvolených. Bola to vojna, počas ktorej boli kruto mučené a vraždené aj ženy a deti. Cieľom vojny totiž bolo

vyhladiť zo zemského povrchu celé národy a skupiny obyvateľstva. A v mene tohto cieľa sa strieľalo, splynovalo, spaľovalo a časti tiel obetí sa zvrátene používali často ako produkty do domácností. Taký bol fašizmus, taká bola nacistická ideológia! Nikdy na to, prosím, nezabudnime!

Aj keď spomienky bolia, preživší sa nám prihovárajú krutou pravdou o svete, v ktorom žili a ktorého návrat si neželá nikto príčetný. Slovania, Židia či Rómovia mali precízne naprojektovanú desivú budúcnosť otroctva a likvidácie v podobe takzvaného konečného riešenia. Povojnový Norimberský proces s porazenými odhalil zverstvá, ktorým boli nevinní a bezbranní ľudia vystavení. Mapa druhej svetovej vojny a s ňou súvisiacich zločinov má obrovské množstvo temných miest. Oswienčim, Treblinka, Buchenwald, Mathausen, ale aj slovenská Sered' sú nemými výkričníkmi zúfalých, ktorí sa, žiaľ, slobodného života nedožili. Sedemnást' miliónov nevinných ľudí zahynulo v týchto fabrikách na smrť. Na Slovensku zase vidíme základy vypálených obcí Kalište, Klák a Ostrý Grúň, i vápenku v Nemeckej. Navždy ostanú v našich srdciach ako memento bolesti a veľkého smútku. Po nacistoch ostalo na našom území 211 masových hrobov a 102 vypálených obcí. V koncentračných táboroch zahynulo vyše 70-tisíc občanov vojnovvej Slovenskej republiky. Venujme im preto v dnešný významný historický deň tichú a smutnú spomienku!

Vážené dámy, vážení páni,

druhá svetová vojna však okrem smrti a utrpenia ponúka aj iný obraz. Obraz statočnosti, odhodlania, obetavosti a nádeje. Voči osi zla sa postavili štáty a národy, ktoré sa odmietli len bezmocne prizerať šílenému naplňaniu plánov ich vlastnej likvidácie. Dejiny druhej svetovej vojny sa písali na bojiskách, kde rozhodovala statočnosť a odvaha. Bitka pri Stalingrade, tanková bitka pri Kursku, vojenská operácia na Dukle i vylodenie spojencov v Normandii sú pamätníkmi hrdinského obetovania sa pre najvyššiu hodnotu, akou je sloboda.

Vojna zrodila aj maršalov a generálov ako Žukov, Rokossovskij, Konev, či Eisenhower, Mac Arthur alebo Montgomery. Všetci zasvätili svoje schopnosti

a strategický talent porážke fašistickej armády, ktorá okupovala skoro celú Európu. V slovenských dejinách hrdú armádu kapitolu napísali svojím hrdinstvom i obetou vlastného života generáli Viest a Golian. Mnohí vojvodcovia si však dobre uvedomovali, akú cenu má mier. Jeden z najvýznamnejších sovietskych veliteľov, maršal Rokossovskij, otvorene hovoril o tragédiách vojny. Citujem jeho slová: „Každá bitka je vykúpená krvou a slzami. Nikdy nesmieme zabudnúť na cenu, ktorou sme zaplatili za mier.“ V tejto vete sú skryté skutočné príbehy statočných ľudí, ktorí bojovali zo zbraňou v ruke a nikdy sa nepodvolili strachu. A to aj za cenu straty toho najcennejšieho, straty vlastného života.

Vážené dámy, vážení páni,

považujem za veľmi dôležité, aby sme pri oslavách 80. výročia skončenia druhej svetovej vojny nezabudli na nikoho, kto si zaslúži našu vďaku a našu úctu. A aby sme hovorili pravdivo o udalostiach, ktoré viedli k porážke fašistického zla. Pretože čím viac priamych účastníkov týchto udalostí pomaly odchádza, tým jednoduchšie je prekrúcať historické fakty a doslova vyrábať si vlastnú, alternatívnu históriu.

Povedzme preto otvorene a pravdivo, že územie Slovenska oslobodili Červená a Rumunská armáda! V radoch Červenej armády bojovali bok po boku príslušníci všetkých národov vtedajšieho Sovietskeho zväzu: Rusi, Ukrajinci, Bielorusi, Kazaši a mnohí ďalší. Ich preliatu krv a položené životy nikdy a nijako nezmení žiadna súčasná politická situácia vo svete. Ak to bol kedysi vojak Červenej armády, ktorý pri oslobodzovaní Slovenska položil život, tak aj dnes je to vojak Červenej armády, ktorého obeta si zaslúži naše spoločné uznanie! Ničenie pamätníkov Červenej armády, ktorého sme v posledných mesiacoch svedkami, nie je žiadnym prejavom slobody názoru, ale obyčajným barbarstvom, ktoré musíme všetci hlboko odsúdiť! Je to neúcta k našej vlastnej histórii, ale hlavne je to neúcta k obetiam druhej svetovej vojny! A predovšetkým k tým, vďaka ktorým tu dnes máme možnosť slobodne stáť!

Vážené dámy, vážení páni,

udalosti druhej svetovej vojny nech sú pre nás poučením, do akého vražedného šialenstva môže svet sklznúť, ak mier prestane byť našou prioritou. Nech je pre nás ponaučením vývoj, ktorý vojne predchádzal. Videli sme rozpad svetového poriadku, upadajúcu moc demokracií, diktát mocných štátov z pozície sily. Ale i radikalizáciu nálad obyvateľstva a falošnú vieru v skratkovité riešenia prostredníctvom zbraní a agresie. Vznik druhej svetovej vojny je komplexným zlyhaním politických elít, ktoré nedorástli na výzvy svojej doby a umožnili fašistickú expanziu.

Aj dnes sme svedkami toho, že sa v základoch otriasa náš medzinárodný systém, ktorý celé desaťročia garantoval spoluprácu a vzájomný rešpekt. Politika sa zmenila na hru veľkých hráčov v zmysle ber alebo neber. V ich pracovniach sa opäť pokojne hovorí o anexii území, ako by išlo len o počítačovú hru, a nie o osudy miliónov ľudských bytostí. Vidíme oslabovanie vplyvu medzinárodných inštitúcií a rozkolísané bezpečnostné záruky. A v takýchto neistých časoch sú najviac ohrozené práve malé štáty, akým je aj Slovensko. Preto pred nami ako politickými predstaviteľmi Slovenskej republiky stojí v nasledujúcom období celý rad závažných rozhodnutí.

Citlivo a zodpovedne musíme zvažovať, kto sú naši spojenci, kto nám garantuje stabilitu a bezpečnosť, kto je pre nás partnerom do zlých čias. Izolované Slovensko bez demokratických spojencov, s ktorými nás spája aj spoločná víťazná história, sa môže v nepredvídateľnom svete naozaj cítiť ohrozene. Preto sa poučme z chýb minulosti a nikdy viac ich neopakujme!

Vážené dámy, vážení páni,

vďaka hrdinom, ktorí v druhej svetovej vojne položili život za našu slobodu, sme prežili nevídané mierové desaťročia. Možno aj preto sme si navykli hľadiť na mier ako na úplnú samozrejmosť. Možno aj preto sme mysleli viac na iné priority akou je naša bezpečnosť. Pred tromi rokmi zažila Európa kruté precitnutie zo sna, že mier na tomto kontinente je večný a nemenný. Aj v tejto chvíli za našou východnou hranicou zomierajú nevinní ľudia, aj v tejto chvíli diktujú vývoj u nášho suseda rakety a drony namiesto diplomatických rokovaní. A preto si práve v tejto chvíli úprimne želajme koniec tohto

vojnového šialenstva. Nastolenie okamžitého trvalého a udržateľného mieru na Ukrajine by bolo tou najlepšou oslavou konca druhej svetovej vojny. A nielen na Ukrajine, ale všade tam, kde dnes rinčia zbrane, kde prichádzajú o život nevinní ľudia a kde mocní uverili tomu, že svoje ciele presadia násilím a agresiou. Mnohí si dnes zatvárajú oči pred tým, čo v skutočnosti každá vojna znamená. Ani ja osobne nepatrím ku generácii, ktorá ešte zažila na vlastnej koži hrôzy vojny.

Ale je nesmierne dôležité poznať rozdiel medzi krutou realitou každodenného života a prikrášeným pohľadom na vojnu z heroických filmov či kníh. Aj preto som práve dnes, krátko pred touto udalosťou a oslavou, navštívil doma 101-ročného plukovníka Antona Lovasku. Chcel som od živého svedka vtedajších udalostí počuť, s akým strachom vtedy ľudia čakali na každý ďalší deň a netušili, či sa dožijú večera. Každá slovenská rodina prišla o niekoho zo svojho kruhu, každý deň ľudia trpeli strachom, hladom a rôznymi príkormi – o živote vojakov na fronte ani nehovoriac. Toto je pravá tvár vojny. Toto je peklo, ktoré malo dávno vymiznúť z nášho slovníka. Toto je zúfale volanie po mieri, ktoré dnes musíme naplniť.

Kým sa však ľudstvo nevysporiada so zvrátenou potrebou vzájomného vraždenia sa, musíme byť pripravení, my všetci, za našu slobodu a bezpečnosť bojovať. A preto sa dnes verejne pýtam: boli by sme dnes ochotní v prípade ohrozenia vziať do rúk zbraň, tak ako to urobili naši otcovia a dedovia? Boli by sme ochotní ísť do prvej línie a s nasadením vlastného života chrániť svoju vlasť? Boli by sme ochotní obetovať sa v zúfalých a ťažkých podmienkach pre iných? Každý nech si na túto otázku odpovie úprimne a sám. Ale faktom ostáva, že sloboda sa nedá vybojovať na Facebooku, ani na Instagrame, ani na Tik-toku! Dá sa v tých najťažších chvíľach obhájiť len so zbraňou v ruke! A s vedomím, že môžeme prísť o život v boji proti tým, ktorí by nám chceli zobrať náš štát, našu zvrchovanosť a našu slobodu!

A preto pri pohľade na hrdinov druhej svetovej vojny, s vedomím ich nekonečného utrpenia a pamiatky tých, ktorí sa slobody nedožili, hovorím veľmi jasne: Milujme svoju vlasť, vážme si svoju slobodu, ale buďme ju pripravení brániť. To je odkaz hrdinov druhej svetovej vojny. To je odkaz, ktorý si musí každý z nás nosiť vo svojom srdci a musí byť výdy

pripravený podľa neho aj konať! Tak nám káže zodpovednosť, tak nám káže česť, tak nám káže vernosť k našej nádhernej vlasti - Slovenskej republike!